

Fimmtudaginn 22. október 1992.

Nr. 388/1992. **Ákærvaldið**

gegn

Steini Ármanni Stefánssyni.

Kærumál. Réttarfar í opinberum málum. Framlagning skjala.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Haraldur Henrysson, Garðar Gíslason, Gunnar M. Guðmundsson og Pétur Kr. Hafstein og Guðmundur Jónsson, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Ákærði skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 9. október 1992 með vísan til 1. mgr. 142. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Er það krafa hans, að hinn kærði úrskurður „verði úr gildi felldur og ákærvaldinu verði gert skylt að draga til baka öll utanréttarvottorð þeirra manna, sem skylt er að koma fyrir dóm sem vitni í málinu“. Jafnframt krefst hann kærumálskostnaðar.

Í greinargerð ríkissaksóknara er lýst því viðhorfi, að ekki sé heimilt að skjóta máli þessu til Hæstaréttar með kæru, sbr. upphaf 3. mgr. 142. gr. laga nr. 19/1991, og beri því að vísa kærinni frá Hæstarétti. Verði svo ekki gert, er þess krafist, að úrskurðurinn verði staðfestur að niðurstöðu til.

Í 3. mgr. 142. gr. laga nr. 19/1991 segir, að úrskurður dómara verði ekki kærður til Hæstaréttar, „ef athöfn, sem kveðið er á um í úrskurðinum, hefur þegar farið fram eða ástand, sem leitt hefur af ákvæðum úrskurðarins, er þegar um garð gengið“. Ákvæði þetta þykir ekki girða fyrir kæru framangreinds úrskurðar til Hæstaréttar.

Kröfugerð af hálfu ákærða fyrir Hæstarétti, þar sem skírskotað er til „utanréttarvottorða“, verður að skilja í samræmi við það, sem bókað var eftir verjanda hans í þinghaldi í héraðsdómi Reykjavíkur 7. október sl., en þar kvað hann með sams konar kröfu átt við „allar lögregluskýrslur í málinu aðrar en vettvangslýsingar og sambærileg gögn“.

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Kærumálskostnaður verður ekki dæmdur.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Úrskurður héraðsdóms Reykjavíkur 9. október 1992.

Ár 1992, föstudaginn 9. október, er dómþing héraðsdóms Reykjavíkur háð í Dómhúsinu við Lækjartorg af Guðjóni St. Marteinssyni héraðsdómara og þá kveðinn upp úrskurður þessi.

Málsatvik.

Fyrir héraðsdómi Reykjavíkur er til meðferðar mál ákærvaldsins gegn Steini Ármanni Stefánssyni. Á dómþingi héraðsdóms Reykjavíkur 7. þ. m., er þingað var í málinu, en ákært er fyrir brot gegn 173. gr. a, 168., 219., 4. mgr. 220. og 2. mgr. 218. gr. almennra hegningarlaga auk brota gegn umferðarlögum, kom fram krafa verjanda ákærða þess efnis, að ákærvaldið yrði skyldað til að draga til baka öll utanréttarvottorð, og var í þessu sambandi vísað til 48. og 3. mgr. 59. gr. laga nr. 19/1991. Verjandinn kvaðst með þessari kröfugerð eiga við það, að allar lögregluskýrslur í málinu yrðu dregnar til baka nema vettvangslýsingar og sambærileg gögn.

Fram kom í máli verjandans á dómþingi 7. þ. m., að hann teldi lög nr. 19/1991 leiða til þess, að ákærvaldi væri ekki heimilt að leggja fram utanréttarvottorð, en verjandi taldi þau skjöl, er kröfugerðin tekur til, vera slík skjöl. Í þessu sambandi vísaði verjandi til 48. og 3. mgr. 59. gr. laga nr. 19/1991.

Kröfunni er mótmælt af hálfu ákærvaldsins, sem telur engin laga-skilyrði koma til greina til að verða við kröfugerð verjandans.

Niðurstöður.

Mál þetta var þingfest 18. september sl. og þá lögð fram þau skjöl, er dóminum bærust með ákæruskjali málsins, svo sem venja hefur verið. Næst var þingað í málinu 1. þ. m. og þá lögð fram skjöl, og loks var þingað í málinu 7. þ. m. og þá enn lögð fram ný skjöl.

Lög nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála höfðu í för með sér ýmsar breytingar á opinberu réttarhari. Samkvæmt ofanrituðu er úrlausnarefnið hér það, hvort lögin feli það í sér, að ákærvaldið beri að skylda til að draga hluta fram lagðra skjala til baka, en í því fælist þá viðurkenning þess, að framlagningin af hálfu ákærvaldsins hefði verið óheimil.

Verður nú vísað í nokkur ákvæði laga nr. 19/1991 til rökstuðnings því álitu dómsins, að engin breyting að þessu leyti hafi orðið við gildistöku laganna, hvorki með vísan til ákvæða, er verjandi tiltók, né með vísan til annarra ákvæða laganna.

Í 3. mgr. 48. gr. er vikið að skýrslum, er gefnar hafa verið við frumrannsókn máls hjá lögreglu eða öðrum rannsóknaraðila. Dómurinn skilur þetta ákvæði svo, að skjöl þessi verði lögð fram af hálfu ákærvalds við meðferð málsins, svo sem tíðkast hefur, en í niðurlagi þessarar lagagreinar

kemur fram, að dómari meti sönnunargildi slíkra skýrslna, ef ekki er unnt af einhverjum ástæðum að yfirheyra fyrir dómi þá aðila, er slíkar skýrslur hafa gefið.

Í 3. mgr. 59. gr. laganna er beinlínis gert ráð fyrir því, að skýrslur vitna og annarra, er gefið hafa skýrslu hjá lögreglu, verði lagðar fram í dómi, enda gert ráð fyrir því, að dómari kynni þessum aðilum skýrslurnar, svo sem nánar er lýst í þessu ákvæði. Dómurinn telur því utanréttarvottorð, sem lýst er í síðara málslið 3. mgr. 59. gr., ekki eiga við um skýrslur vitna og annarra hjá lögreglu.

Í 67. gr. laganna er lýst markmiði frumrannsóknar, þar sem segir, að gagna skuli aflað, m. a. til undirbúnings málsmeðferðar. Dómurinn skilur það ákvæði svo, að þessi skjöl, sem aflað hefur verið, verði af ákærvaldsins hálfu lögð fram við málsmeðferðina, svo sem tíðkast hefur, og í 2. mgr. 119. gr. segir, að ákæra og gögn málsins skuli send héraðsdómi í nægilega mörgum eintökum.

Í 3. mgr. 119. gr. er kveðið á um skyldu dómara til að athuga, hvort ágallar séu á málatalbúnaði ákærvaldsins, svo að máli beri að vísa frá dómi af sjálfsdáðum. Í lagagreininni er m. a. rætt um þann ágalla, að rannsókn hafi verið svo áfátt, að augljóslega fari í bága við 67. gr. laganna. Ógerlegt væri fyrir dómara að gegna þessari skyldu sinni, ef ekki fylgdu ákæru sams konar skjöl og verjandi ákærða hefur krafist, að numin verði úr máli þessu. Svipað ákvæði er í 3. mgr. 122. gr. laganna.

Þá segir í 122. gr. laganna, að mál sé þingfest, er dómari leggur fram á dómþingi ákæru og önnur gögn málsins. Ef skilningur verjanda ákærða yrði ofan á, þá yrðu í mjög mörgum sakamálum ekki lögð fram önnur skjöl en ákæra og e. t. v. sakavottorð. Þessi skilningur fær ekki staðist, t. d., ef 125. gr. laganna er skoðuð. Þar segir, hvernig ljúka megi málum, er þar eru greind, með tilteknum skilyrðum. Eitt þeirra er, að dómari telji ekki ástæðu til að draga í efa, að játning sé sannleikanum samkvæm. Dómari gæti í þessum málum ekki lagt á þetta mat, nema svipuð gögn fylgdu málinu og verjandi ákærða hefur nú krafist, að verði dregin til baka úr máli þessu.

Þá má nefna 2. mgr. 128. gr., þar sem gert er ráð fyrir gagnaöflun, m. a. í formi skjala.

Loks segir í 3. mgr. 129. gr., að ákærandi geri í upphafi aðalmeðferðar grein fyrir því, hvaða gögnum ákæran sé studd. Oft er ekki öðrum gögnum til að dreifa í sakamálum en þeim, er verjandi ákærða krefst, að dregin verði til baka í máli þessu. Augljóst er, að ákærandi gæti í slíkum tilfellum ekki gert grein fyrir ákærunni, þar sem hún væri þá ekki studd neinum gögnum, er heimilt væri að leggja fram.

Ekki er langur tími liðinn frá gildistöku laga nr. 19/1991, og þess vegna

verður tæplega sagt, að skapast hafi venjur um framkvæmd þeirra. Hins vegar má benda á það, að engin breyting hefur orðið á framlagningu dóm-skjala af hálfu ákærvalds frá gildistöku laganna, enda telur dómurinn, að ekki hafi verið ætlast til þess með hinum nýju lögum, svo sem rakið hefur verið.

Pegar ofangreind ákvæði eru skoðuð, telur dómurinn einsýnt, að ekki hafi staðið til að breyta reglum um framlagningu skjala, svo sem verjandi ákærða hefur haldið fram. Þótt dómurinn telji ákærvaldið hafa allfrjálsar hendur um það, hvaða skjöl það lætur fylgja ákæru til stuðnings mála-tilbúnaði sínum, virðist ljóst, er framangreind lagaákvæði eru skoðuð, að ákærvaldinu er ekki einungis rétt, heldur beinlínis skylt að leggja fram þau skjöl, er verjandi ákærða hefur krafist, að dregin verði til baka úr máli þessu, ella er vandséð, hvernig ákærvaldið gæti sinnt þeim skyldum, er á það eru lagðar í lögnum. Vikið hefur verið að ástæðum þessa hér að framan. Hafi vakað fyrir löggjafanum að breyta reglunum um framlagningu skjala, hefði þurft að kveða skýrt á um það. Þá telur dómurinn, eins og áður greinir, að fráleitt sé að túlka lögin svo sem verjandi ákærða hefur krafist, því að þá hefðu lögin að geyma fjölmargar þversagnir, svo sem áður er getið. Þessu til viðbótar má benda á, að í almennum athugasemdum, er fylgdu frumvarpinu að í lögnum, eru taldar upp þær meginbreytingar, er lögin hefðu í för með sér á meðferð opinberra mála. Ekkert er þar, sem bendir til þess, að kröfu verjanda ákærða beri að taka til greina. Í athugasemdum þessum segir m. a.: „Ákærandi skal að jafnaði vera viðstaddur málsmeðferð. Hann mælir fyrir um það, hvaða gögn verði fram færð af hálfu ákærvalds, en ekki dómari. Þó athugast, að dómara ber að gæta þess, að fram verði færð næg gögn, til þess að rétt niðurstaða fáiist í máli“

Rétt er að taka fram, að reglur um sönnunarbyrði og frjálst mat dómara á sönnunargögnum eru óbreyttar frá eldri lögum um sama efni. Þá hefur ákærvaldið óskað eftir því, að lögreglumenn og aðrir, er komu við sögu við frumrannsókn máls þessa o. fl., verði yfirheyrðir fyrir dóminum við aðalmeðferðina. Verjandinn hefur nú fengið frest til að nefna vitni, er óskast leidd af hálfu ákærða. Dómara, ákæranda og verjanda gefst því kostur á að spyrja alla þessa aðila við dómsmeðferðina, svo sem verið hefur við meðferð opinberra mála.

Pegar allt ofanritað er virt, telur dómurinn, að hvorki þau lagaákvæði, sem verjandi vitnaði til vegna kröfu sinnar, né önnur ákvæði laga nr. 19/1991 verði skilin svo, að rétt eða skylt sé að verða við kröfu verjandans, þess efni, að ákærvaldinu verði gert að draga hluta fram lagðra skjala til baka.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Hafnað er kröfu verjanda ákærða um, að ákærvaldinu verði gert skylt að draga hluta fram lagðra skjala máls þessa til baka.
